

Intervju s osječkom književnicom Ivanom Šojat

STVARNOST KAO INSPIRACIJA

Ivana Šojat poznata je po književnim djelima za odrasle *Unterstadt*, *Ničiji sinovi*, *Sama* i najnovijeg *Sanjao sam snijeg...* Posljednjih nekoliko godina piše i romane za mlade (*Zmajevi koji ne lete*, *Oblak čvoraka*, *Po zidovima crtam drveće* i *Onaj svijet vani*). U njima se bavi teškim i osjetljivim temama, poput nasilja i ovisnosti. Osim što piše, ona i prevodi, radi u osječkom HNK-u, studira... Nakon književnog susreta u našoj školi, na kojemu je učenicima otvoreno i zanimljivo govorila o sebi i svome radu, iskoristili smo priliku i zamolili je za intervju.

Pisanje - oduvijek užitak

Kada ste prvi put otkrili ljubav prema pisanju?

Ljubav prema pisanju otkrila sam veoma rano, još u osnovnoj školi, negdje u trećem razredu. Tada sam počela pisati pjesme, a poslije sam uživala u pisanju školskih zadaća, ali i u pisanju tekstova za školske novine.

Inspiracija je ključan element svakog stvaralaštva. Što Vas najviše inspirira kada stvarate nova književna djela?

Uvijek me inspirira svijet oko mene, ljudi koje susrećem uživo. U svemu je moguće pronaći nadahnuće, dobru temu za pisanje.

Kako izgleda Vaše pisanje? Imate li neku posebnu rutinu ili raspored?

Nemam nikakvu rutinu. Pišem samo kad dobijem inspiraciju. Premda poznajem kolege koji pišu svaki dan u određeno vrijeme, ja to ne mogu, jednostavno mi nema smisla. Znam ne napisati ništa i po tjedan dana.

Što Vam je najteže, a što najljepše u pisanju romana?

Ne bih ništa nazvala najtežim jer uživam u istraživanju koje prethodi pisanju. Tijekom istraživanja puno toga naučim, obogatim se iskustvom. A pisanje mi je oduvijek užitak!

Jeste li ikada “zapeli” u pisanju i, ako da, kako ste to prebrodili?

Događa se da zastanem, razmišljam kako bi se radnja dalje trebala nastaviti da bude uvjerljiva.

U pisanju je potrebno puno razmišljanja, puno razmatranja jer svaka rečenica može promijeniti sve. Rečenice su poput odluka koje donosimo pa nam se život promijeni.

Kako znate da je književno djelo gotovo, da ne trebate ništa mijenjati?

To se osjeti! Teško je to objasniti, ali osjeti se kada napisano treba prepustiti čitatelju, dopustiti mu da sam zamisli kako se možda nastavlja ono što se u knjizi zadnjom stranicom zaustavilo jer likovi, tako zamišljam, nastavljaju živjeti i izvan knjige.

Likovi moraju biti poput stvarnih osoba

Književni likovi često u sebi nose djeliće stvarnih života i emocija. Koliko vlastitih

životnih iskustava unosite u svoje likove i priče?

U svakoj knjizi ima barem malo životnih iskustava autora. U mojim knjigama puno je iskustava drugih ljudi koja sam doznala slušajući njihove priče koje su mi povjerili. Uvijek krećem od stvarnosti, od stvarnih ljudi i njihovih života.

Kako se nosite s pisanjem o nekim teškim temama?

Ponekad mi bude baš teško jer istinski proživljavam sve što prolaze moji likovi. Važno je uživjeti se, razumjeti ih. Da nije tako, ni čitatelji ne bi osjetili ništa.

Kako stvarate svoje likove? Zamišljate li ih kao stvarne osobe?

Za svaku knjigu koju pišem imam posebnu bilježnicu u koju zapisujem portrete svih likova. Opisujem doista sve: od izgleda, sitnica koje neki lik voli ili ne voli, što mu se sviđa, kako govori, o čemu voli pričati, u kakvoj kući ili stanu živi, što voli jesti, piti. Sve! S tim počinjem, tek zatim pišem samu knjigu. Likovi moraju biti poput stvarnih osoba.

Postoji li neka tema koju biste željeli obraditi, a još niste?

Mislim da postoji još mnogo tema koje nisam obradila. Trenutno pišem roman za mlade o

teškoj temi - gubitku roditelja.

Roman za mlade *Oblak čvoraka* na realističan način prikazuje vršnjačko nasilje. Što Vas je potaknulo na pisanje o temi nasilja u njemu?

Nasilje je posvuda. Čini mi se čak da ga je sve više i to me jako žalosti. Moramo o tome pričati, biti ljubazniji jedni prema drugima. To me potaknulo na pisanje *Oblaka čvoraka*!

Dramska skupina naše škole snimila je kratki igrani film prema njemu. Pozvan je na 67. Reviju filmskog stvaralaštva djece i mladih i Festival prava djece. Gledali ste ga ranije, a i danas tijekom susreta. Kakvi su Vam dojmovi?

Film je fantastičan, kao i kamera! Sve je vrhunski napravljeno - djeca glume bolje od glumaca u našim serijama. Također, hvala učiteljima za trud koji ulažu u radu s mladima.

Knjige uz koje je Ivana odrasla

Jeste li voljeli čitati u osnovnoj školi? Što ste čitali?

Obožavala sam čitati! Čitala sam apsolutno sve, i romane, i stripove. Voljela sam i bajke.

Poslije sam čitala sve što bi mi došlo pod ruku. Sjećam se da sam obožavala čitati knjige o misterijima svijeta i svemira, o drevnom Egiptu, grčku mitologiju...

Knjige iz djetinjstva ostavljaju trag. Koje su knjige obilježile Vaše odrastanje?

Teško mi je izdvojiti najdražu knjigu, ali svakako bih izdvojila *Galeba Jonathana Livingstona* Richarda Bacha, *Priče iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić, sve romane Agathe Christie.

Koje knjige po Vama učenici trebaju obavezno pročitati?

Teško mi je odgovoriti na to pitanje. Ne diraju nas jednako iste knjige. Svatko od nas ima jedno „tiho mjesto u sebi“ koje se razgali kad nešto pročita. Ono što je najvažnije, jest čitati i ne odustajati, graditi svjetove u vlastitoj glavi, shvatiti knjigu kao sigurno mjesto!

Koja je knjiga kojoj ste se najčešće vraćali?

Stepski vuk Hermana Hessea, ali i *Mali princ* Antoinea de Saint-Exupéryja.

Nagrade - poticaj i odgovornost

Dobitnica ste brojnih nagrada za romane za odrasle *Understand* i *Sama* te regionalne nagrade *Mali princ* za najnoviji roman za mlade *Po zidovima crtam drveće*. Kako izgleda postupak dobivanja nagrada i jeste li ih očekivali?

Iskreno, nisam očekivala sve te nagrade. Zapravo se nikad ne zna. Raspiše se natječaj za nagradu, nakladnik pošalje knjige, a onda žiri odlučuje koja je od pristiglih knjiga najbolja. Taj proces ponekad traje mjesecima.

Kada osvojite veliku nagradu, osjećate li pritisak da sljedeća knjiga treba biti još bolja?

Odlično pitanje! Da, osjeća se ogroman pritisak jer dobitnik neke velike i važne nagrade zna da će očekivanja biti ogromna za sljedeću knjigu, da mora nastaviti pisati barem jednako dobro.

Čitanje je putovanje u srca drugih ljudi

Imate li savjet za mlade koji vole pisati, ali ne znaju odakle početi?

Kao prvo treba puno i stalno čitati, proširivati svoj rječnik, učiti jezik u svim njegovim detaljima, vježbati izričaj. I ne treba se siliti, nego kad vam na pamet padne nešto što smatrate vrijednim pisanja, treba uvijek uza se imati nekakvu bilježnicu i odmah to zapisati. Nikad se ne zna što sve može izrasti iz jedne jedine rečenice.

Čitanje ima veliku ulogu u odrastanju. Mislite li da mladi danas dovoljno čitaju? Koja bi bila Vaša opća poruka mladima?

Susrela sam mlade koji puno čitaju, ali i one koji uopće ne čitaju. Poručujem svima da čitaju. Time se stječe bogatstvo, razvija se sposobnost razmišljanja, prosuđivanja, razumijevanja svijeta i svih pojava u njemu. Osim toga, čitajući, učimo kako se izraziti, ljudima oko sebe pokazati tko smo i kako smo, a to je važno. Uza sve to, čitanje je i putovanje – najjeftinije i najljepše putovanje u najudaljenije krajeve, ali i srca drugih ljudi!

Nikol Marijanović, 8. c